

Ontmoetingen met de Audouins Meeuw

Illustraties naar dia's van de schrijver

In 1959 verscheen in 'Het Vogeljaar' (jrg. 7 nr. 2/3, pag. 140) een artikel van de hand van prof. dr. Hans Freiherr Geyr von Schweppenburg onder de titel 'Redt *Larus audouinii*!'. Hij meende, dat van deze soort die alleen broedt in het Middellandsezegebied, nog ten hoogste 150 paren zouden bestaan en het hele artikel is eigenlijk een harte-kreet om alles te doen om deze bedreigde meeuwensoort te behoeden voor uitsterving.

Hans Witt van het 'Zoologisches Forschungsinstitut und Museum A. Koenig'

Zeilde een Audouins Meeuw voorbij. Porto Colom, Majorca, 10 mei 1974.

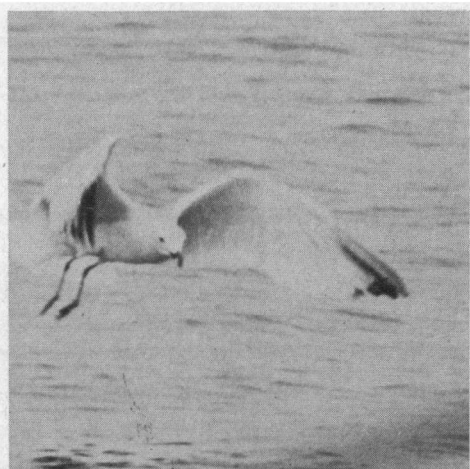
te Bonn stelt nu op verzoek van het World Wildlife Fund een onderzoek in naar de huidige stand van de Audouins Meeuw. Het onderzoek is nog niet afgerond maar hij meent op grond van tellingen en schattingen, dat er tussen de 1000 en 1800 exemplaren voorkomen. Nog steeds een somber beeld en reden voldoende voor snel beraad over effectieve beschermingsmethoden. Sinds mijn jeugd jaren was de Audouins Meeuw voor mij altijd een soort droomvogel geweest. De kans er ooit één te zien leek uiterst gering.

Op onze reizen naar de kusten van de Middellandse Zee werd vanzelfsprekend altijd scherp naar de soort uitgezien maar steeds zonder resultaat. Het voorjaar 1972 bracht eindelijk succes. Begin mei van dat jaar waren we in het westen van Marokko. We geno-

Vliegend tussen de vissersschepjes. Porto Colom, Majorca, 10 mei 1974.

ten intens van de geweldige vogelrijkdom aan de mond van de Oued Sous. Tot over de enkels in het rode slib staande tuurden we naar honderden Krombekstrandlopers, Kanoeten en Drieteentjes. Overal Zilverplevieren, Steenlopers, Bontbekplevieren en verschillende soorten ruiters. Wat apart van de grote massa scharrelden drie Breedbekstrandlopers. Een grote troep Zwarte Sterns passeerde snel, gevolgd door Grutto's en Kluten. Tussen deze duizenden noordvaarders beenden wat Flamingo's en Casarca's maar het mooist was toch een grote troep sterns op een slikbank vlak voor ons. Tientallen Reuzensterren, Koningsterren en Lachsterren hielden daar siësta en we raakten niet uitgekeken. Plotseling wees

Audouins Meeuwen eten brood... Porto Colom, Majorca, 10 mei 1974.

mijn vrouw mij op drie meeuwen die bij de sterns neerstreken. Het bleken volwassen Audouins Meeuwen te zijn. We kregen ruimschoots de tijd om alle kenmerken in ons op te nemen. De zware rode snavel met zwarte band en gele punt, de rode oogring, de donkere poten en het vleugelpatroon. Het schonk ons grote voldoening deze zeldzame vogels eindelijk te kunnen waarnemen en ofschoon we daar ook naderhand enige malen Audouins Meeuwen hebben gezien staat vooral deze eerste waarneming in die magnifieke enscenering ons nog in details voor de geest. Voorjaar 1974 verbleven we op Majorca, een eiland dat geheel ten onrechte bij de Nederlandse vogelaars weinig of geen bekendheid geniet. Het is een uitstekend gebied voor het waarnemen van vele boeiende vogelsoorten. Wij waren aan de oostkust van het eiland bij Porto Colom op zoek naar de Sardijnse Grasmus. Moe van het struinen tussen het stugge struikgewas gingen we vanaf een klip over zee zitten kijken en... daar zeilde al vrijwel direct op een afstand van een meter of twintig een Audouins Meeuw voorbij. Even later gevolgd door een tweede, een derde en daarna drie exemplaren tegelijk. Op volgende dagen bleek ons, dat we ook vanaf andere punten Audouins Meeuwen konden zien o.a. bij Cala Radjada, Porto Christo en Cala d'Or. Toch waren er nog betere mogelijkheden.

Op 10 mei wandelden wij langs de schilderachtige haven van Porto Colom. Wij keken wat naar de meeuwen die op het water lagen. Allemaal Zilvermeeuwen natuurlijk. Nee, toch niet. Na goed kijken bleken midden in de haven vijf Audouins Meeuwen te dobberen. Dan sta je wel even te kijken, onze zeldzame droomvogel zwemmend tussen de voor anker liggende vissersscheepjes. Mijn vrouw kwam op een lumineus idee. Zilvermeeuwen eten brood en waarom zouden Audouins Meeuwen dat ook niet doen? Ik kon het niet geloven maar enige ogenblikken later stond zij de inhoud van onze lunchpaketten te voeren aan een stuk of vier Audouins Meeuwen. Vindt u het een degradatie dat zulke zeldzame vogels zich brood laten voeren als Kokmeeuwen boven een stadsgracht?

Ach, Audouins Meeuwen moeten ook leven.

● N. Marra, KoningIn Wilhelminaweg 337, Groenekan (U).

Winterwaarnemingen van Grote Sterns

In de winter 1972-1973 en 1973-1974 werden in het Brouwershavense Gat op enkele data een of enkele Grote Sterns waargenomen. Korte mededelingen hierover verschenen in 'Limosa'. Ook deze winter was de soort weer aanwezig: op 27 december 1974 en 11 januari 1975 zag ik ter plaatse een exemplaar. Volgens een mededeling in British Birds werden in februari 1974 in Engeland Grote Sterns waargenomen. Indien u óf in Zeeland óf elders langs onze kust gedurende de wintermaanden Grote Sterns mocht waarnemen dan stellen we het op prijs dit van u te vernemen.

● G. L. Ouweneel

De jacht op de Scholeksters in Zuid-Wales

Op 20 november 1974 protesteerde onze redactie bij de minister van Landbouw, Visserij en Voedsel te Londen en op 7 december 1974 bij de Secretary of the State of Wales tegen de massale jacht op Scholeksters in de Burry Inlet, Zuid-Wales.

Inmiddels zijn in de haast vele formulieren door de redactie verspreid waarop vijftientwintig namen en adressen genoteerd konden worden van personen die tegen het afschot van de Scholeksters zijn. Niet alleen in Nederland ook naar zeven omliggende landen hebben wij vele invulformulieren ter invulling verzonden. Deze lijsten zullen bij een netitie gevoend worden bestemd voor bovenstaande adressen. Totaal konden wij ruim 3500 namen en adressen uit binnen- en buitenland voegen bij de 250.000 namen en adressen die men in het totaal tracht bijeen te krijgen. Wij danken velen voor de snelle medewerking. Inmiddels ontvingen wij zowel van de minister als van de Secretary of the State of Wales brieven dat het afschot voorlopig is stopgezet. In een antwoord hierop hebben wij bericht dat wij bij ons standpunt blijven en dat wij eisen geen afschot van de Scholeksters, nader wetenschappelijk onderzoek (kookpopulaties, ziekten onder de kokkels, wijzigingen in stromingen, vervuiling water e.d.) voordat één vogel zal worden geschoten en tevens dat wij het betreuren dat de doodgeschoten vogels niet voor maagonderzoek, kledenonderzoek, maten e.d. zijn gebruikt (zie ook vorig nummer). Men wordt verzocht ingevulde petitie-lijsten direct naar Wales door te zenden.

J.T.

Vogeljaar Vogelkalender 1975

Alle inschrijvers op de jaarlijkse vogeljaar-kalender willen wij langs deze weg onze verontschuldiging aanbieden voor de zo late bezorging. Door enkele onverwachte moeilijkheden bij de produktie vielen de zendingen vlak vóór of in de drukke kerstperiode. Bij de Vogelkalender 1976 streven wij er naar met de verzending op 1 oktober a.s. te beginnen.

Stichting Vogelrampenfonds, Haarlem

Hoewel sceptisch door vroegere ervaringen met het schoonmaken van oliestookslachtoffers (Torrey Canyon) besloten we de twee verkommerde vogels (een Zwarte en een Grote Zeeëend) die we op het strand bij IJmuiden op 18 december konden pakken (velen wisten te ontkomen) naar het vogelhospitaal, een grote broeikas in de Stads-kweektuin in Haarlem van het Vogelrampen-fonds, te brengen.

Wat ik daar zag deed mijn terughoudendheid verdwijnen. Tientallen zeeëenden, Futen, Zeekoeten, Alken, een Drieteenmeeuw, een Roodkeelduiker, 2 Jan van Genten en 2 Noordse Stormvogels waren reeds ontdaan van de smeerolie door een groep hard werkende leden van het fonds. Deze vogels waren alle slachtoffers van een lek-kende Liberiaanse tanker die het strand tussen Zandvoort en Den Helder had bevuild. De vogels worden deskundig gewassen met een middel, dat de olie doet verdwijnen als het bij een bepaalde temperatuur wordt gebruikt. Het vet daarentegen lost niet op zodat de vogels waterdicht blijven. Hierna worden ze gespoeld en gedroogd. Zo gauw mogelijk gaan ze dan in de daar aanwezige vijver waarvan de oppervlakte volkomen schoon wordt gehouden via een over-

Kokmeeuwen besmeurd met stookolie. IJmuiden, 18 december 1974

Foto: Piet Munsterman

Zeekoet als stookolieslachtoffer. IJmuiden, 18 december 1974.

Foto: Piet Munsterman

loop hoewel er nog genoeg factoren zijn die het resultaat ongunstig beïnvloeden en die men niet onder de knie heeft probeert men door juiste reiniging en voeding de overlevingskansen zo groot mogelijk te maken. Bij de voeding (o.a. verse zeevis) moet men de vogels op het juiste gewicht zien te krijgen, nodig om de vogels voldoende duikkracht te doen geven, voor men ze weer terug in de natuur zet. Dit betekent allemaal geweldig veel werk, vooral als men bedenkt dat de zeeëenden in gevangenschap niet eten en dus enige malen per dag gevoed moeten worden.

Dat men hierbij uitgaat van gegevens die men heeft verkregen van C. Swennen van het NIOZ op Texel, die o.a. hiervoor onderzoekingen verricht is natuurlijk van groot belang (zie Het Vogeljaar, jrg. 21 - pag. 323). Behalve stookolieslachtoffers is het vogelhospitaal ook opvangcentrum voor andere zieke of gewonde vogels. Zo loopt er een Zwarte Ooievaar rond en zijn er twee Torenvalken die rondvliegen in een afgeschutte ruimte. Totaal zijn er in 1974 een kleine 1000 vogels behandeld en een groot deel hiervan is in de natuur teruggezet. Hoewel het fonds enigszins wordt gesubsidieerd kampt men nu vooral door de laatste olie-ramp met een tekort. Wie dus wil helpen dit nuttige werk te doen voortzetten kan zijn bijdrage storten op gironummer 199399 van het Vogelrampenfonds t.n.v. J. J. Schipper te Haarlem.

● Piet Munsterman, Halbertsmastraat 58, Haarlem

Nederlands Comité Bescherming Trekvogels

De giften voor het Nederlands Comité Bescherming Trekvogels blijven toestromen en wij zijn blij dat men er van overtuigd is dat dit een langdurige kwestie wordt en dat hiervoor nog heel veel financiële hulp nodig is. Grote giften werden o.m. ontvangen van Politiedierenbescherming, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken en via het tijdschrift Het Vogeljaar. Dank zij een wijd verspreide nieuwsbrief van dit tijdschrift werden alle organisaties en tijdschriften die zich met vogelbescherming bezighouden ingelicht over de werkzaamheden van dit comité.

Inmiddels zijn de eerste 7¼ miljoen lire overgemaakt aan de Lega Nazionale contro la Distribuzione degli Uccelli om de uitgave van het tijdschrift 'Pro Avibus', dat in Italië verschijnt, te steunen. In voorbereiding is een speciaal nummer dat in niet minder dan 40.000 exemplaren zal worden gedrukt en verspreid in Italië. Dit nummer bevat artikelen van Fulvio Pratesi over 'Waarom Europa iets tegen ons heeft', Gianfranco Bologna over 'Toeristen met vleugels', F. Pratesi 'Italië, hinderlaag voor de trekvogels', Carlo Spagnoli 'De wetten zijn...', Francesco

Petretti 'De Lega in actie'; dit laatste artikel is speciaal bestemd voor jongeren. Jaap Taapken schrijft in dit nummer 'Er is iets gebeurd... Hoe wij er over denken'. Het ligt in de bedoeling deze artikelen ook in het Nederlands te laten verschijnen.

Het Nederlands Comité Bescherming Trekvogels neemt niet alleen de kosten van het maken en verspreiden van dit nummer op zich, maar bekostigt tevens de advertentie-campagne voor dit blad in de grote Italiaanse dagbladen. Het wordt o.m. toegezonden aan alle leden van het parlement en alle plaatselijke autoriteiten, naar de secretaris van elke provinciale jagersvereniging, naar elk provinciaal toeristenbureau, naar de redacteurs van alle dagbladen, naar alle schoolbladen en biologie leraren.

De International Council for Bird Preservation heeft op het XVI Internationale Ornithologisch Congres, Canberra (Australië), 19-25 augustus 1974 zich in een resolutie sterk gekant tegen het Italiaanse gouvernement in verband met de wet en landen als Algerië, Marokko, Cyprus, Egypte, Frankrijk, Griekenland, Italië, Libanon, Malta, Portugal, Spanje en Tunesië verzocht maatregelen te nemen tegen de massale vogelvangst. In de toekomst zal het Nederlands comité zich ook tegen deze landen richten. 'Het Vogeljaar' bereidt een speciaal nummer voor en vraagt nog steeds gegevens over vogelvangst en jacht in de zuidelijke landen.

Bijdragen voor het Nederlands Comité Bescherming Trekvogels worden nog steeds gaarne ontvangen op gironr. 96 44 72 t.n.v. Adm. Het Vogeljaar te Delft, vooral met vermelding 'Ned. Comité Bescherming Trekvogels'. Wij blijven bijdragen nodig hebben om t.z.t. ook grotere acties te organiseren in andere landen.

Red.

Resolutie van de Internationale Vereniging voor de Valkerij en de Bescherming van Stootvogels

De Europese Sectie van de International Council for Bird Preservation (ICBP) maakt de volgende resolutie bekend, op 6 oktober 1973 opgesteld te Petronell door de International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey (IAFCBP): De IAF, vertegenwoordigende de nationale organisatie van valkeniers van Europa en Noord-Amerika:

In een tijd dat het milieu gevaar loopt en vaststellende dat de voortdurende teruggang van de populaties van de stoot- of prooi-vogels van Europa en Noord-Amerika zullen moeten worden aangemerkt als een aanwijzing van voortdurende verstoring van het milieu.

Gezien het kleine aantal van serieuze valkeniers in zo'n groot gebied en de bijdrage die zij leveren in de bescherming van de stootvogelpopulaties, verklaart dat alles dat in ons vermogen ligt gedaan moet worden

om:

1. instandhouding (handhaving) en bevordering (door kweken) van de stootvogel-populaties.
2. de praktische uitoefening van de valkerij te behouden als een middel om het aantal stootvogels in het wild te vergroten, omdat in een gevangenschap gehouden vogel, die niet door een valkenier is getraind, in het wild geen levensvatbaarheid heeft.

De IAF maakt verder bekend de volgende stelregels voor de bescherming van stootvogels die zijn vastgelegd in haar statuten van 1968 en waarvan de uitvoering met nadruk van haar leden wordt verlangd, namelijk:

controle op het vangen van zeldzame inheemse soorten valken;
toezicht op het exporteren ervan;
toezicht op het importeren ervan;
voorwaarden op het vangen of bezit van jonge stootvogels en het verhinderen van hun vangst.

Samenwerking tussen de nationale valkeniersverenigingen van elk land ten aanzien van de vraag naar valken door gequalificeerde valkeniers.

Voorwaarden ten aanzien van de handel in valken afkomstig van buiten Europa en verbod van de handel afkomstig uit Europa door niet-valkeniers.

Nauwkeurig letten op de wetten van elk land met betrekking tot zijn valken.

Verbod van 'stropen' door valkeniers van het ene land, onverschillig of zij in dat land al dan niet beschermd zijn, zonder voor kennis of vergunning van de valkeniersorganisatie in dat land.

De IAF eist van alle bonafide organisaties steun bij de uitvoering van de hierboven vermelde beginselen en hulp bij de verwezenlijking.

In het bijzonder vraagt de Raad:

1. Dat de CIC (Internationale Jachtraad) aan alle regeringen aanbeveelt volledige wettelijke bescherming te geven aan alle stootvogels — de bescherming van enkele soorten is onvoldoende — en dat in zulke wetten voorzieningen worden getroffen voor vogels, die aan de vrije natuur worden onttrokken met speciale vergunning voor goedgekeurde doeleinden, waarbij inbegrepen de valkerij en wetenschappelijk onderzoek.
2. Dat de International Union for the Conservation of Nature en
3. de International Council for Bird Preservation achter deze pogingen gaan staan en tegelijkertijd aan hun leden kenbaar maken, dat valkeniers, die handelen in overeenstemming met de beginselen van de IAF en die gering in aantal zijn een weldaad in plaats van een gevaar voor de stoot- of prooivogels betekenen.
4. De IAF verzoekt verder aan het Wereld Natuur Fonds, dat zijn financiële steun verdeelt voor de bescherming van dieren

over de gehele wereld, om twee scherp omschreven acties ter hand te nemen:

- a. om hulp en financiële steun te geven waar dat nodig is voor de bescherming van het milieu van die soorten stootvogels waarvan de aantallen ernstig dreigen te verminderen, zoals bijvoorbeeld bij de Slechtvalk.
De valkeniersorganisaties binnen de IAF bieden hun kennis en ervaring aan om te helpen bij een succesvolle herbevolking in het wild en
 - b. door steun te geven bij het verkrijgen van geschikte vogels om door te gaan met het onderzoek bij het fokken op wetenschappelijke basis door valkeniers, die in dat opzicht reeds successen hebben behaald.
5. De CIC, het WWF, de ICBP en het IUCN worden verzocht te requesteren dat de Europese regeringen de aankoopplannen van de in de IAF verenigde organisaties financieel steunen. Zij worden thans op geheel particuliere basis uitgevoerd, terwijl zij in de USA reeds gesubsidieerd worden.
Tenslotte vraagt de IAF van alle goedwillende organisaties, hulp, advies en uitwisseling van informatie en medewerking bij het beschermen en het bewaren voor stootvogels als een essentieel deel van de bescherming en het behoud van het milieu.

Waterrallen met opvallend loopbeenmerk

Sinds een jaar worden door ondergetekende Waterrallen geringd en voorzien van een opvallend loopbeenmerk in de vorm van een gekleurd plastic omwindsel en vlag, uiteraard met medeweten van het Vogeltrekstation Arnhem.

Iedereen die Waterrallen ziet wordt vriendelijk verzocht te letten op een gekleurd loopbeenmerk en hiervan onder vermelding van de kleur van het loopbeenmerk en de datum en plaats van waarneming opgave te doen aan: G. H. J. de Kroon, Havendijk 56, Gorinchem.

Vogelwacht Borculo opgericht

Op 25 november 1974 werd te Borculo de nieuwe Vogelwacht Borculo opgericht. Het voorlopige bestuur bestaat uit A. J. Derking (voorzitter), Zijlandstraat 5, Borculo; J. Schepers (secretaris), Grolsesteeg 5, Borculo; H. N. Christophersen (penningmeester); L. Baarssen, mevrouw H. J. ter Steege-Bennink, S. A. Holzmüller, H. Wansing (leden). De contributie bedraagt f 10,— per jaar en donateurs betalen minimaal f 2,50 per jaar, te voldoen op postrekening 824347 van de Bondsspaarbank, Spoorstraat 4, Borculo, op de rekening ten name van de Vogelwacht Borculo.

In de gemeenten Eibergen en Neede zijn in de loop van 1974 ook vogelwachten opgericht. Nadere gegevens ontbreken nog.

Over omhoogstijgende

Zwarte Sterns

The Handbook of British Birds (Volume V, pag. 2, H. Tetley) vermeldt bij de Zwarte Stern: 'A flock on passage in spring has been seen to wheel higher and higher in the air and then descend again in steep dives'.

Zelf heb ik twee maal een vergelijkbaar gedrag van Zwarte Sterns waargenomen. Beide keren op een zandsputterrein nabij Mobil Oil ten westen van Amsterdam. Dit terrein werd door sterns gebruikt als slaapplek.

Op 21-8-1969 verstoorde ik aldaar een groep rustende sterns omstreeks 19.30 uur. De Vissdiefjes vlogen wat rond en streken even verderop weer neer. Doch de Zwarte Sterns stegen in groepsverband langzaam omhoog en bleven op grote hoogte, als compacte groep (± 50 ex.), in de lucht hangen, zonder zich veel te verplaatsen.

Hetzelfde zag ik op 8-8-1971 omstreeks 19.15 uur bij een groepje van ± 10 Zwarte Sterns. Ook dit groepje bleef heel hoog, recht boven mijn hoofd, op één plaats in de lucht hangen.

● J. Reijnders, Nieuwe Meerdijk 382, Badhoevedorp

Landbouw en vogelstand

Nederlandse vogelvrienden weten altijd precies te vertellen hoeveel vogels in Frankrijk, Italië of België vermoord worden. Maar zij houden zich angstvallig stil over de aantallen die hier in Nederland door ONZE politiek (landbouw) vermoord worden.

De vogels hebben het met de trek in bovengenoemde landen moeilijk, maar in hun broedgebied (het Nederlandse) krijgen zij elk jaar hardere klappen en er sneuvelen dan ook honderdduizenden door het intensieve landbouwbeleid van de heer Mansholt.

'De bedrijven moeten steeds intensiever en intensiever' heeft hij altijd gezegd en degene die niet mee kon of wilde doen staat nu al in de fabriek of werkt in de rozetuintjes van de gemeente. Want de rijkssubsidie geldt alleen voor de grotere, intensieve boerderijen.

Grote bedrijven krijgen van de zuivel-fabrieken meer geld voor 1 kg melk dan de kleinere. Verder kunnen grote bedrijven hun kunstmest en veevoer goedkoper krijgen. Alles is er op gericht om de intensieve bedrijven te helpen en de extensieve moeten maar verdwijnen, daar komt het wel op neer. Op deze zogenaamde 'Mansholt-bedrij-

ven', waar vroeg in het voorjaar de cyclomaaiers rondrazen en het land opgehoogd wordt met kunstmest heeft bijna geen weidevogel meer een kans om een nest eieren uit te broeden.

Het vreemde is dat mr. Mansholt de man van het milieu is in Nederland en als de Vereniging 'Wees Wijs met de Wadden' een spreker moet hebben dan is de heer Mansholt er bij en hij ontvangt enorm applaus. Is het intensieve landbouwbedrijf hier dan voor de vogels en planten beter dan het extensieve? Ik dacht dat al die mensen als milieu-deskundigen allemaal beter hadden moeten weten. Het RIN had toch wel eens maatregelen kunnen voorstellen om bijvoorbeeld eens in de tien of vijftien jaar de extensieve bedrijven subsidie te geven, zoals de Intensieve altijd hebben gehad en waardoor zij groot zijn geworden. Want zolang Nederland zijn broedvogels zo behandeld door middel van deze landbouwpolitiek, moeten wij ons eigenlijk stil houden over vogelmoordpartijen in andere landen.

● Th. Talsma, 'De Kooiplaats', Schiermonnikoog

Heer Talsma: het is onze taak alles te signaleren. Een soortgelijke gedachte heeft de heer Th. Hendriksma in 'Vanellus' (jrg. 27, nr. 5, mei 1974, pag. 91) reeds op papier gezet en werd door velen verkeerd uitgelegd. Maar de heer H. wilde slechts nog eens de nadruk op de toestanden in ons eigen land leggen!

Kwak met rode snavel

Op 21 juni 1974 zag ik in de Botshol een Kwak met een rode snavel op een afstand van ongeveer 20 meter.

● Dick Jonkers, Juffersland 16, Leersum

Dr. Sunier overleden

Begin mei is te Baarn dr. A. L. J. Sunier, oud-directeur (1972 - 1953) van Artis overleden.

Armand Louis Jean Sunier was van Zwitserse afkomst. Hij werd op 17 december 1886 in 's-Gravenhage geboren. Hij studeerde biologie in Leiden en Groningen, waar hij in 1911 promoveerde. In 1922 kwam hij uit Buitenzorg en werd conservator aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Vijf jaar later volgde hij dr. C. Kerbert op als directeur van Artis. Dr. Sunier heeft niet alleen voor het voortbestaan van Artis geijverd. Ook voor de instandhouding van uitstervende diersoorten heeft hij zich ingezet. De wereldberoemde naam die Artis, als wisentfokkerij bezit, heeft men aan hem te danken.

Begrip voor elkaar

Zowel het programma 'Weer of geen weer' van Bert Garthoff als vele kranten en weekbladen proberen ons duidelijk te maken, dat we op de verkeerde weg zijn. Vooral het gebruik van bestrijdingsmiddelen, die insektendodend zijn, dient zeer drastisch te worden beperkt. Het is één van de vele oorzaken, dat de vogels en andere dieren sterven, waaronder ook velen, die absoluut onschadelijk zijn.

Neem bijvoorbeeld de Bosuilen; het zijn en blijven nuttige vogels, die ons van zeer veel muizen en ander ongedierte afhelpen. Zo'n bosuilenpaar broedt reeds zeven jaar in het Naardermeer en bracht ieder jaar hun jongen groot. Maar als dan aan het eind van het broedseizoen de eieren niet uitgekomen zijn, gaat men uitzoeken, wat daar de oorzaak van kan zijn. Bij het openen van de eieren bleek in eerste instantie, dat er volgroeide jongen in zaten. Een verder onderzoek door de Veterinaire Dienst in Utrecht bracht de doodsoorzaak aan het licht, namelijk vergiftiging door bestrijdingsmiddelen. Gevonden werden: hexachloorbenzeen, DDE (wat ontstaat door omzetting in het lichaam van DDT), verder nog dieldrin en DCB.

Jammer genoeg blijft het niet bij dit geval, want we moeten er wel van uitgaan dat de mens een bedreiging vormt voor de natuur. En dat hij een bedreiging vormt voor de natuur is door de Stichting Mondiaal Alternatief in Zandvoort al zeer duidelijk onderkend, getuige de handtekeningenactie tegen de enorme vogelmoord in Italië, die een kwart miljoen handtekeningen opleverde. De invloed van de mens op de vogelstand is schrikbarend en het wetenschappelijk onderzoek tussen 1968 en 1972 heeft ons de ogen geopend. Want van twaalf soorten insektenetende trekvogels, die allemaal in Afrika overwinteren, keerde de helft niet terug. Van sommige soorten keerde zelfs 91% niet terug. Het aantal Winterkoninkjes (bij ons vnl. standvogel) daalde in de loop der jaren met 80%. Door deze uitroeiing van de trekvogels staat een ecologische ramp voor de deur, want als het zo doorgaat, zal de mens binnen afzienbare tijd de hongerdood sterven. Er komt volgens de heer Ernst Bartels een insektenoverwicht dat kan leiden tot vernietiging van al het groen op aarde. Om dus te voorkomen, dat er een catastrofe komt is samenwerking tussen genoemde ver-

enigingen van groot belang. Steeds weer lezen we berichten over het uitsterven van diverse vogelsoorten. Zo stierf de laatste Dodo waarschijnlijk in 1681 en sindsdien zijn er zeker zo'n 120 vogelsoorten van de aardbodem verdwenen. Een zeer bekend voorbeeld daarvan is de Trekduif (*Ectopistes migratorius*) van Noord-Amerika. In de 19e eeuw waren er nog miljoenen en in de 20e eeuw was er geen enkele meer.

Had men ze maar in voliëres gekweekt, dan waren ze nu niet uitgestorven. In die tijd stierf ook de Carolina-Parkiet uit en in 1944 verdwenen de niet vliegende Laysan-Ral en de Wake-Ral van het eiland Wake. Daarom nemen diverse vogelbeschermingsorganisaties steeds proberen met in het wild levende vogels, hetzij in broedmachines, hetzij in voliëres, zoals bijvoorbeeld met de Rothschild's- of Balispreeuw. Deze plant zich gemakkelijk voort in een voliëre, zodat men hem via voliërehouders weer in aantal kan doen toenemen en opnieuw uitzetten.

Zo zijn ook vele fazantensoorten door het fokken van voliërehouders behouden gebleven. Zeker 25 fazantensoorten planten zich in gevangenschap voort, daardoor is er van uitsterven geen sprake. Dit is tevens een bewijs, dat vogelliefhebbers zeer veel bijdragen tot het behoud van de vogelstand. De heer A. Timmerman uit Harderwijk schrijft in het jubileumnummer 75 jaar Vogelbescherming, het volgende: Deskundigheid en tijd vereist het kweken van Vinken (*Fr. coelebs*) in gevangenschap. Hij schrijft in dat artikel over zijn samenwerking met de Nederlandse Bond van Vinkenliefhebbers, Koninklijk goedgekeurd per 16-2-'69.

Het houden van Vinken is bij de wet wel toegestaan en daar zeer vele vogelliefhebbers Vinken houden en kweken in voliëres en kooien, zullen deze vogels gelukkig nooit uitsterven. Want alleen al de Bond van Vogelliefhebbers telt reeds 50.000 leden en zeer velen zijn in het bezit van z.g. kooivogels, allemaal mensen dus, die de vogelliefhebberij een warm hart toedragen en kosten noch moeite sparen in het belang van de vogels. Daaronder bevinden zich zeer vele specialisten, en de resultaten liegen er niet om. Zo wordt er reeds bij Groenlingen en Sijzen op kleur gekweekt. Bij de Groenlingen zijn reeds witte, gele en bruine exemplaren. Bij de Sijzen zijn bruine vogels gekweekt.

Deze wildzangspecialisten hebben zich verenigd in een speciaalclub 'Europese Cultuur Vogels' met het doel zoveel kooivogels te kweken, dat er geen wilde vogels meer behoeven te worden gevangen. Maar alléén samenwerking is niet voldoende, eenheid van denken is eveneens noodzakelijk. Het streven moet er op gericht zijn, dat wij vogelvrienden moeten maken en geen vijanden. Ik weet wel, dat dat niet gemakkelijk zal zijn, maar ik weet ook, dat, waar een wil is, er ook wel een weg is. Want natuurbehoud eist bundeling van alle krachten, dus samenwerking tussen vogelliefhebbers en vogelbeschermers, opdat de vogelliefhebbers ingeschakeld kunnen worden om het uitsterven van de vogels tegen te gaan. De wil om voldoende wildzangvogels te kweken, zodat oogsten uit de natuur niet meer nodig is, is bij de wildzangvogelliefhebbers voldoende aanwezig en een ieder zal het met de heer Timmerman eens zijn, wanneer hij schrijft: Het zou daarom nu wel eens het geschiktste en meest aangewezen moment kunnen zijn om tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te geraken'. Anno 1974 moet dat toch mogelijk zijn? **Het is de hoogste tijd!**

● A. van Beek, Van Halllaan 12, Harderwijk

Ganzen in Noord-Groningen in het winterseizoen 1972-73

Dit verslag is het vierde in een reeks jaarlijkse verslagen van ganzenwaarnemingen in het Noord-Groninger kustgebied (uitgezonderd de voormalige Lauwerszee). De overwinterende Rietganzen blijken geleidelijk in aantal af te nemen van circa 700 ex. in de winter 1969-70 tot ruim 200 ex. in 1972-73. Dit houdt stellig verband met het zachter worden van de winters. In januari en februari verschenen weer duizenden Brandganzen op de kwelders voor de noordkust. De aantallen Rotganzen in het voorjaar waren ongewoon hoog: begin april ruim 800 ex. Eenmaal werd een Roodhalsgans gezien temidden van 2000 Brandganzen. Het verslag (3 pag.) is gratis verkrijgbaar bij C. P. Sikkema, Plantsoenstraat 24, Groningen.

Blauwe Reigers in omgeving van Duivelsberg

In de omgeving van de Duivelsberg te Beek bij Nijmegen hebben weer Blauwe Reigers gebroed. Men wijt dit aan het schoner worden van het prachtige natuurgebied van de Ooypolder. De landbouwvergiften bevuilden het oppervlaktewater maar nu het water schoner wordt verschijnen er weer voedselzoekende Blauwe Reigers.

Voor de tweede maal ontving een voorzitter van 'It Fryske Gea' de Zilveren Anjer. Ditmaal was het de heer H. F. de Boer die uit handen van Z.K.H. de Prins der Nederlanden deze onderscheiding ontving. Koninklijk Paleis te Amsterdam, 25 juni 1974.

Waterhoentjesnest in boom

Op 10 april 1974 vond ik in het Rozenburgpark (achter Rozenburglaan) te Rotterdam in een boom op een eilandje een nest van een Waterhoentje op een tak, circa 3 meter boven het water. De beide Waterhoentjes waren druk bezig met heen en weer te lopen over de takken. Het broeden van Waterhoentjes in bomen wordt soms wel vaker vastgesteld (zie 'Het Vogeljaar' 21, pag. 301) terwijl het overnachten regelmatig in bomen voorkomt o.m. in wilgen en rhododendrons.

● W. A. Schotanus, Favrestraat 79, Rotterdam

Vogelstand en bodemvruchtbaarheid

In het tijdschrift 'Stikstof' (mei 1973, nr. 73, pp. 557-566) verscheen een artikel met bovenstaande titel van de hand van prof. dr. D. M. de Vries met medewerking van mevr. G. de Vries-Smeenk. De hierin opgenomen samenvatting laten wij hieronder volgen:

'De open landschappen heide en grasland, het laatste onderverdeeld in blauwgrasland, beter hooiland, weiland en kwelder, werden zowel 's winters bij open weersgesteldheid als in het broedseizoen eenmalig op de vogelbevolking onderzocht met behulp van de 10 ha bloktranssectmethode. Er is wel een onloochenbare samenhang met de bodemvruchtbaarheid via de biomassa aan planten en klein gedierde. In de winter komt dat het duidelijkst naar voren, wanneer de heidevelen zeer arm aan vogelsoorten en vogelindividuen zijn. De eveneens onvruchtbare, maar 's winters drassige of onder water staande blauwgraslanden springen er echter uit, omdat vele vogels er dan een veilige rustplaats kunnen vinden. In het broedseizoen laten territoriumspreiding, insectenvoorraad en lengte van het hooigras zich als nevenfactoren gelden. De heiden zijn dan ook minder arm aan vogels, terwijl de beschermde blauwgraslanden met hun moerassige inslag een geschikte broedplaats voor allerlei vogels vormen. Maar de vette weiden herbergen dan toch maar de meeste vogels waaronder talrijke voedselzoekers van andere broedbiotopen.'

Is de Wulp in de broedtijd een echte heidevogel, de Grutto verkiest dan duidelijk hooiland, de Kievit weiland. De van nature vruchtbare kwelders of wel schorren zijn onder meer het domein

van kustvogels. Sommige onder hen, zoals de Scholekster en de Tureluur, zijn nochtans in weliswaar afnemende talrijkheid tot aan onze oostgrens doorgedrongen. Afwisseling van vruchtbaar land met rustige pleistergebieden en ongestoorde broedplaatsen lijkt enigszins de vogelstand te dienen'.

Pimpelmees contra Koolmees

Vorig jaar (1973) zag ik in het broedseizoen een Pimpelmees die nestmateriaal uit een nestkast roofde waar een Koolmeespaar in broedde. De Koolmees achtervolgde de vreemdeling en verjoeg hem.

Dit jaar (1974) vond ik een dode Pimpelmees verwerkt in het nestmateriaal van het nest van een Koolmees. Ik dacht dat de Koolmees misschien de Pimpelmees had doodgepikt en noodgedwongen in het nest had verwerkt. Zijn er ook gevallen van niet-holenbroeders bekend die dode vogels in hun nesten verwerken?

● Jelle Kylstra, Schadewijkstraat 54, Eersel N.B.

De Koolmees kan zijn nest gebouwd hebben in een nestkast dat door een Pimpelmees is verlaten of waar de Pimpelmees door bijvoorbeeld vergif op het nest dood is gebleven. Ofschoon vogels hun soortgenoten gewoonlijk nauwelijks meer als zodanig herkennen geloven wij niet dat er dode vogels bij voorkeur in nestmateriaal zullen worden verwerkt.

Red.

Stichting Hulpdienst Natuurvogels

Wij ontvingen een jaaroverzicht over 1973 van het opvangcentrum voor vogels te Bergen N.H. (Nesdijk 20, tel. 02208-5778 en 3735).

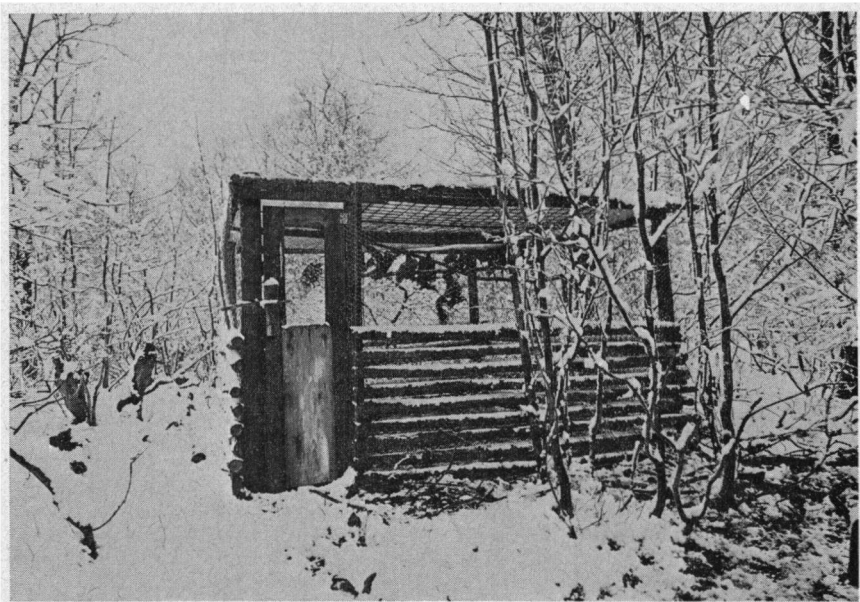
Mevrouw A. Dijkhuizen-Dijkstra (alg. leidster) deelt in dit overzicht mee dat in dat jaar zijn vrijgelaten 2 Ransuilen, 4 Bosuilen, 6 Steenuilen, 17 Torenvalken, 4 Buizerds, 8 Blauwe Reigers, 1 Roerdomp, 1 Grutto, 1 Scholekster, 4 Grote Lijsters, 3 Koekoeken en 5 Knobelzwanen. Op 1 maart 1974 waren nog 27 vogels ter verzorging aanwezig. Totaal werden er in dat jaar 89 vogels ter verzorging gebracht terwijl er toen al 35 vogels aanwezig waren. De eerste zaterdag van de maand is het centrum van 10.00 tot 16.00 uur voor het publiek geopend. Dagelijks van 9.00 tot 17.00 uur kan men er terecht zieke, gewonde en verweesde vogels te brengen. Het in 1974 reeds losgelaten aantal stootvogels en uilen is formidabel. Het postgironr. is 3 151 947.

De kraaienvangkooi

In 'het Vogeljaar', jrg. 21, nr. 5, oktober 1973 blz. 483 heeft de redactie dezer een gedeelte van een artikel over de kraaienvangkooi geplaatst zoals dat stond vermeld in 'De Nederlandse Jager' jrg. 78 nr. 12, 8 juni 1973, pag. 347. Gaarne wil ik gewag maken van mijn ervaringen omtrent de kraaienvangkooi. Aangezien er zich in het Nationale Park 'Veluwezoom' nogal wat kraaien ophielden werd er in het najaar 1971 een kooi gebouwd. Nadat er enkele lokkraaien in gezet werden begon de kooi te vangen. In één dag bijvoorbeeld werden er 61 kraaien gevangen. Totaal zijn er in de maanden december 1971 tot en met april 1972 380 kraaien gevangen. In de maanden maart en april 1973 zijn er 130 Zwarte Kraaien gevangen waarbij vermeld moet worden dat gedurende de broedtijd en wanneer de oude vogels jongen te verzorgen hebben NIET gevangen wordt.

Vogels zoals Roeken, Bonte Kraaien en Kauwtjes worden door ons weer losgelaten. Blijkbaar heeft de schrijver van het artikel er niet aan gedacht dat ook de jonge kraaien oud worden. Tevens staat er in het artikel dat er vrij geregeld uilen en stootvogels ingeraaken die zich soms verwonden of doodvliegen. Ik kan echter melden dat er in

de periode vanaf december 1971 tot op heden 31 maal een Buizerd is gevangen, (zowel in de kraaienvangkooi als in de vossenkooien) welke alle zijn geringd door het RIN te Arnhem, en weer ONGESCHONDEN zijn losgelaten. Indien men alléén met brood voert dan is het uitgesloten dat er stootvogels en dergelijke in de kooi terecht komen, waarbij het toch al een zeldzaamheid is dat er een Buizerd tussen de kraaien geraakt wanneer men met dierlijk aas voert. In de 'Nederlandse Jager' wordt tevens reclame gemaakt vóór het gebruik van zogenaamde zeer effectieve en HUMANE(?) vangmiddelen zoals de Fenn-trap en soortgelijke direct dodende klemmen, waarbij ik in de eerste plaats denk aan de vele stootvogels en andere zeldzame diersoorten, die daarbij het slachtoffer worden. Tevens wordt er nog steeds op grote schaal gebruik gemaakt van gif-(chloralose) eieren voor de bestrijding van kraaien, Eksters en Vlaamse Gaaien. Heeft vogelbescherming zich wel eens afgevraagd wat dáárvan de schadelijke nevenwerkingen zijn? Het schieten door nesten van kraaien, Eksters of Vlaamse Gaaien moet tevens afgekeurd worden aangezien er zich nogal eens andere diersoorten dan vermeende op het nest verblijven, zoals o.a. Bos- en Ransuilen, Boommarter, Toren- of Boom-

Kraaienvangkooi

Foto: Wim K. Steffen

valk. Met mij, hebben ook andere in ons land, goede ervaringen met de kraaienvangkooi. Deze feiten samen-gevat kom ik tot de conclusie dat vogel-bescherming zich omtrent deze zaak een standpunt moet gaan innemen welke gunstig is voor onze (avi)-fauna. Rest mij nog dat een iedere belang-stellende terreinbeheerder c.q. opzich-ter, zich met het RIN te Arnhem, in ver-binding kan stellen voor inlichtingen omtrent de bouw en gebruik van de kraaienvangkooi.

● H. Marinus, Schietbergseweg 28, Rheden

Bescherming van zangvogel-nesten tegen kraaiachtigen

Voor al in de bosstreken van ons land heffen Gaaien, Eksters en Kautjes een enorme tol onder de zangvogels door het uithalen van nesten met jongen. Deze rovers hebben nauwelijks meer natuurlijke vijanden, zoals Havik en Slechtvalk en nemen hand over hand toe. Hier in Bilthoven vormen ze een ware plaag.

Voor vele lezers en lezeressen zal ik wel niets nieuws vertellen, wanneer ik zeg, dat men de vogels goed kan helpen door het afrasteren van het nest d.m.v. grof gaas, waar de broedvogel doorheen kan, maar de gaai niet. Ik vermoed echter niet, dat dit op grote schaal gebeurt; zelfs als men de nesten vindt, is men bang voor verstoring door deze vrij ingrijpende maatregel. M.i. is de kans op verstoring door de 'kraaien' en natuurlijk ook katten veel groter. Uiteraard moet men zo weinig en zo kort mogelijk naar nesten van bv. Fitis, Grasmus, Tjiftjaf, enz. gaan kijken, maar uit het volgende zal blijken, dat de vogels wel iets kunnen hebben. Nadat ik ook dit voorjaar ten einde raad was, omdat voor mijn ogen een staart-mezennest en een Grauwe Vliegenvan-ger (halfholenkastje van houtbeton) van hun jongen waren beroofd door de mooie bonte Gaaien, terwijl ik er zeker van kon zijn, dat vele andere nesten van merels, lijsters, enz. het zelfde lot hadden ondergaan, ben ik in de zomer maatregelen gaan nemen. Mijn eerste 'proefkonijn' was een tjiftjafnestje in een kleine buxusstruik; het bevatte vermoedelijk al heel kleine jongen, toen ik het afrasterde, maar ik durfde niet goed in het nest te kijken. In ieder geval vloog een oude vogel er af, toen ik de afrastering plaatste. Deze bestond uit verschillende, wat provisorisch aan el-

kaar gezette stukken kippengaas, mo-gelijk te fijn om het vogeltje door te laten; daarom en omdat ik niet genoeg had, zaten er grote gaten tussen de stukken gaas, maar zoveel mogelijk langs de onderzijde, omdat ik de Gaaien eerder van boven verwachtte. Intussen was het al te laat voor het nestje van een Zwartkop in een grote taxus-struik, dat ik van plan was 'in te gazen'. Het hele nest was zelfs spoor-loos! De volgende dag rasterde ik een zanglijsternest af met inmiddels aan-gekocht grover gaas van $5\frac{1}{2} \times 6$ cm. Dit nest zat in klimplanten tegen het huis en bevatte eieren. Het was zo open en bloot gebouwd, dat het zeker een prooi van de Gaaien zou zijn gewor-den. Ik bevestigde het gaas zo goed mogelijk aan de klimplanten en hing het van boven op aan het huisnummer-bordje. Een Heggemus in een blauw-spar en een Merel in klimplanten wer-den vervolgens nog van gaas voorzien. Alle afgerasterde nesten zijn voortref-felijk uitgekomen.

Geschraagd door dit succes ben ik van plan volgend jaar zoveel mogelijk nes-ten in mijn tuin op te zoeken en — als ik er enigszins bij kan — in te gazen. Men kan vermoedelijk het beste gaas nemen van $\pm 5\frac{1}{2} \times 6$ cm en moet be-slist niet te lang wachten. Bij 'moedige' vogels als Merels en lijsters kan men eventueel al beginnen als het legsel voltooid is; de meer schuwe soorten, zoals Nachtegaal en zangertjes zou ik liever helpen, zodra één of meer jon-gen geboren zijn, maar zeker niet later, want dan kan het kwaad al zijn ge-schied. In mijn tuin komen zelden kat-ten, doch waar dit wel het geval is, kan men ook met stevig gaas werken, waarbij men er wel voor moet zorgen, dat het gaas nog wat verder van het nest verwijderd zit in verband met de lange poten van poes.

Ik heb die vogels alle in de tuin inge-gaasd; in openbare plantsoenen en par-ken kan het m.i. alleen, indien de nes-ten onbereikbaar zijn voor de jeugd.

● A. J. H. Baron van Lynden
Jan Steenlaan 34, Bilthoven

Nestkasten maken

Ondergetekende is bereid nestkasten te maken tegen vergoeding van het materiaal en betaling van verzendkos-ten. Vooral bouw ik graag kasten voor uilen en Torenvalken.

● André Mom, Dennenweg 10,
Bloemendaal, tel. 023 - 25 33 20.

Jaarverslag Stichting De Beer 1973

In een uitvoerig verslag rapporteert de Stichting Natuurmonument De Beer over de gebeurtenissen in 1973 op de door haar beheerde terreinen in Zuidwest-Nederland.

Rozenburg: Dit terrein is vooral botanisch bijzonder rijk. Er konden in 1973 27 soorten broedvogels worden vastgesteld w.o. Sprinkhaanrietzanger (2 pr.), Bosrietzanger (5 pr.) en Grasmus (6 pr.).

De Kwade Hoek: Na de afsluiting van het Haringvliet in 1970 is de overstromingsfrequentie sterk toegenomen. Bij de noordwesterstorm van begin april 1973 stond het gehele groene strand onder water. Door deze ontwikkeling verzilt het milieu. In 1973 vond op de Kwade Hoek een wetenschappelijk onderzoek plaats naar de nestplaatskeuze van weidevogels in relatie tot de beweidingsintensiteit. Het verslag geeft een samenvatting van de conclusies. Eén van de conclusies is dat de Tureluur het meest gevoelig is voor verstoring, gevolgd door de Kluut en de Kievit: het zal niet verbazen te lezen, dat de Scholekster het minst gevoelig is. Op de Kwade Hoek kwamen in 1973 40 vogelsoorten tot broeden waaronder 27 paar Kieviten, circa 40 paar Tureluurs, 27 paar Kluten en 1 paar Kempshanen. De kolonie Kokmeeuwen telde 2400 paar. Voor wat de zangvogels betreft is vermeldenswaard 5 paar Tapuiten, 3 paar Nachtegalen, 7 paar Grasmussen en 2 paar Braamsluipers. In de tweede helft van de jaren zestig was de Kwade Hoek met Griend de enige plaats hier te lande waar Grote Sterns broedden. De laatste jaren blijft deze soort hier weg.

De Scheelhoek: Teneinde zowel voor broedvogels als voor overwinterende ganzen een zo optimaal mogelijke grasmat te verkrijgen werd geëxperimenteerd met een gewijzigd beweidingssysteem. In juni werden 13 eerstejaars Grauwe Ganzen uitgezet, afkomstig uit het Zwin. Gehoopt wordt dat dit gezelschap de kern zal kunnen gaan vormen van een broedbestand. Er broedden 44 vogelsoorten waaronder 2 paar Bruine Kiekendieven, 2 paar Bontbekplevieren, 2 paar Watersnippen, 1 paar Kempshanen, 1 paar Veldduilen, 85-90 paar Kleine Karekieten en 25-27 paar Baardmannetjes. De grasarealen herbergen in het winterhalfjaar grote aantallen Brandganzen en Grauwe Ganzen;

er verbleven 2 Roodhalsganzen tussen de Brandganzen.

De Slijkplaat: Met ingang van 1-4-1973 kreeg de Stichting de in het Haringvliet gelegen Slijkplaat in beheer. Met de Ventjagersplaten vormt de Slijkplaat de belangrijkste ganzenslaapplaats in het Hollands Diep-Haringvlietgebied.

Voorts heeft deze plaat een functie als rustplaats voor waterwild, steltlopers en meeuwachtigen.

De Hompelvoet: Met name i.v.m. de kolonie van de Grote Stern op deze plaat vormt de snelle vegetatiesuccesie een probleem. Proeven werden genomen met verschillende beheersmaatregelen om de vegetatieontwikkeling tegen te gaan. Naast elkaar werd een strook gemaaid, van een strook de vegetatie uitgetrokken en voorts 2 stroken op dezelfde wijze behandeld, waarna deze met een herbicide werden behandeld. Alleen de beide laatste stroken gaven een geremde vegetatieontwikkeling te zien en het schept voldoening dat op deze beide stroken zich 1200 paar vestigden van de totaal 2100 paar Grote Sterns die op de Hompelvoet in 1974 een goed broedseizoen hadden. Voorts broedden er o.a. 9 paar Bontbekplevieren, 27 paar Kluten, 120 paar Visdieven en 2 paar Noordse Sterns, alsmele 9 paar Dwergsterns. Er waren enkele zomerwaarnemingen van een onvolwassen Grote Burgemeester.

De Ventjagersplaten: Dit platencomplex in de splitsing Hollands Diep, Volkerak en Haringvliet ontleent haar grote waarde aan de concentraties waterwild en steltlopers die het herbergt. Evenals op andere plaatsen hier te lande trad hier in de nazomer van 1973 botulisme op waardoor een betrèkkelijk groot aantal stuks waterwild en steltlopers omkwam.

Op 9-8-'73 rustten 515 Aalscholvers op de strekdammen rond het Hellegatsplein, op 25-8-'73 werden 235 Futen geteld en in de nazomer beliep het aantal Kluten 800-1000 exemplaren. Voor het derde jaar in successie bezocht de Reuzenster de platen en de gehele zomer door verbleven er Dwergmeeuwen met een maximum van 40 vogels op 26-5-'73. Min of meer bijzonder waren in 1973 waarnemingen van o.a. Roodkeelduiker, Roodhalsgans, Visarend, Grauwe Franjepoot, Middelste en Kleine Jager. In de herfst en winter verbleef er geregeld een Slechtvalk.

Het Veerse Meer: De Stichting wordt

hier 13 jaar na de sluiting nog steeds geconfronteerd met beheersproblemen: het zich uitbreiden van de duindoorn op de Goudplaat en de overhand krijgen van duinriet op de Middelpaten eisen speciale maatregelen. Op beide platen kwamen in totaal 25 vogelsoorten tot broeden, w.o. 18 paar Bontbekplevieren (1972: 23 pr.), 28 paar Strandplevieren (1972: 65 pr.), 57 paar Kluten (1972: 56 pr.), 320 paar Visdieven (1972: 295 pr.) en 41 paar Dwergsterns (1972: 50 pr.).

Een rijke schakering aan waterwild en steltlopers bevolkten het gehele jaar door het Veerse Meer en de grote waarde van dit gebied wordt bevestigd door het feit dat vanaf begin november tot in december een tweetal onvolwassen Zeearenden op de Middelpaten bleven pleisteren.

G. L. Ouweneel

Het secretariaat van de Stichting Natuurmonument 'De Beer' is gevestigd te Breda, Van Riebeecklaan 21.

Nare ervaring bij een nest van een Goudvink

Bij een van mijn vele bezoeken aan het Brouwerkoltpark te Overveen deed ik dit afgelopen voorjaar een leuke vondst. In een, naast een bank staande, sneeuwbes vond ik, op 5 mei 1974, op aanwijzing van het ouderpaar een nestje van de Goudvink met vier eitjes!

Een soort die ik op mijn vele rondjes daar nog nooit had waargenomen. Daar dit park heel druk bezocht wordt, leek mij dat het broedsel een onzekere toekomst tegemoet ging...

Bij controle op 16 mei zat het ♀ nog op de eitjes of jongen, zonder aanraking der struiken of verstoring was dit te bekijken. Op 30 mei besloot ik weer een kijkje te gaan nemen. Er wachtte mij echter een onplezierige verrassing. Een jonge Goudvink zat op het nestje en één van de beide pootjes was gewikkeld in zwart nylondraad. De nestkom lag vol met excrementen, deze werden door de oude vogels dus niet meer verwijderd. Bij het losknippen van de nylondraad bleek deze diverse keren rond het pootje te zijn gewikkeld. De draad was vrij lang en moest uit de nestrand getrokken worden. Tijdens mijn bevrijdingswerkzaamheden toonde het jonge Goudvinkje zich erg levendig en krachtig.

Toen de draad was verwijderd bleek het bovenste gedeelte van het rechter pootje een beetje beschadigd en waren

de tenen van het linker pootje aan elkaar gekoekt door uitwerpselen. Na vaststelling van deze feiten heb ik het jong teruggezet in het nest.

Wat er hier heeft plaatsgevonden, zullen we wel nooit zeker weten. Mijn gedachten gingen in de eerste plaats uit naar berichten zoals over het uit het nest nemen van jonge stootvogels door onverlaten, deze vastbinden op het nest en het jong of jongen toch laten grootbrengen door de ouders. Er is echter ook een kleine kans dat deze jonge Goudvink misschien verward geraakt is in het door de oude vogels gebruikte nestmateriaal, waaronder een nylondraad. Wellicht hebben de broers en zusters het nest reeds als vliegvlugge vogels verlaten.

Voorlopig houd ik het op mijn eerste gedachtengang en zie je hier één van de gevolgen van de uitspraak van de Hoge Raad over de Goudvink. De Hoge Raad 'bombardeerde' daarin zelfgekweekte Goudvinken tot 'pluimvee'. Deze uitspraak stond vermeld in de Volkskrant van 10 september 1969. Zie voor verdere gegevens pag. 168 e.v. van 'Het Vogeljaar' 17e jaargang, nr. 5, november 1969.

● Frits van Daalen, Leidseplein 7 rood, Haarlem

Tweede vondst van een Europese Ooievaar in India

In hun uitvoerige publicatie van vondsten van in Europa geringde Ooievaarders in de Oriënt, oostelijk van het smalle trekfront, konden Heckenroth & Schütz (1970) in Zool. Abh. Mus. Tierk. Dresden 31 (10): 193-203 slechts één geringde Ooievaar vermelden die op het Indiase subcontinent werd teruggemeld. Het betrof een op 11 juni 1930 te Beienrode, Kreis Braunschweig geringde vogel, die op 10 september 1930 alleen vertrokken was en naar een bericht van 9 december 1930 bij Bikaner (Rajasthan, 28° 00' N; 73° 15' O.) in NW India uitgedroogd aangetroffen werd. De vogel had deze afwijkende trekweg reeds op zijn eerste trek aangehouden. Pas geleden is er een tweede terugmelding bekend geworden, namelijk die van ring Hiddensee 5940 als nestjong geringd op 3 juli 1971 te Molkenberg (Havelberg) 52° 42' N; 12° 12' O en geschoten in januari 1973 te Tirunelveli (Tamil Nadu) 8° 44' N; 77° 41' O., India. Deze nieuwe terugmelding bevindt zich ongeveer 2300 kilometer verder zuidelijker dan de tot daarvoor eerste Indiase vondst.

Tuinfluitert met sparrennaald in de rug

In 'Danske Fugle' (jrg. 26 - nr. 1 - pag. 146) schrijft Anders Pape Møller (1974) over een Tuinfluiter die ten behoeve van het ringonderzoek op 15 augustus 1973 te Kraghede, Noord-Jutland gevangen werd. Toen hij de vogel vasthield prikte er iets in zijn hand. Dit bleek een naald van een Sitkaspar (*Picea sitchensis*) te zijn die in de rug stak en ± 1 cm haaks uit de keel van de vogel stak. De sparrennaald werd direct verwijderd, ondanks dat deze goed vastgegroeid zat. De mogelijkheid bestaat dat de eerste jaars vogel de naald reeds als nestjong in de huid gekregen heeft toen het nest bedolven werd met naalden van de Sitkaspar die in 1973 veel naalden verloor.

Schüz (Der Vogelwarte 15:8-18, 1948 en idem 16:76-79, 1951) geeft een overzicht van verschillende vogelsoorten die met alle mogelijke soorten vreemde voorwerpen in het lichaam werden aangetroffen. Pugh (British Birds 58:511-512, 1965) schreef over een Zanglijster met een stiletto-vormige tak in de keel. Toch sloeg de vogel zich er lange tijd doorheen en bracht zelfs een broedsel met jongen groot. Goethe (Der Vogelwarte 25:240-241, 1970) bericht over een Paapje met een vastgegroeide *Acacia*-doorn in het lichaam (zie ook 'Het Vogeljaar 18:226, 1970). J.T.

Grondnesten van de Merel

In 'Het Vogeljaar' van februari 1974, 22e jrg., no. 1, pag. 569, schrijft de heer Sponselee over grondnesten van de Merel. In de drie aldaar beschreven gevallen vonden de vogels een nestplaats in een coupure van een dijk, op de bovenrand van een sluisje en in het begroeide talud van een greppel. Ze hadden zich aangepast aan wat het incomplete biotoop te bieden had. En in dergelijke gevallen ligt het voor de hand om dan te spreken van een opmerkelijk aanpassingsvermogen.

Grondnesten van Merels komen echter ook voor op plaatsen, waar het biotoop wel aan alle eisen voldoet en dus optimaal compleet aanwezig is. In de bossen van de Noord-Ginkel bij Ede vond ik nabij de Heibloemplas enkele jaren achtereenvolgend op dezelfde plaats een grondnest van de Merel. Op nauwelijks tien meter afstand bevindt zich daar een sparrenbosje en grote rododendronstruiken, waarin ook geregeld merelnesten worden gevonden.

In het broedseizoen 1973 vond ik daar weer een merelnest op de grond aan de voet van een berk. Op 15 mei vloog het vrouwtje op van het lege nest. Op 21 mei lagen er 5 eieren in het nest. Het broedsel is echter mislukt. Maar als men denkt aan wat daar rondwerft aan Eksters en Vlaamse Gaaien en eekhoorns en vossen, dan is het ook geen wonder dat zo'n in het oog vallend legsel verloren gaat.

● H. Stel, Balilaan 5, Ede

N.B. In het Jaarverslag 1973 van de broedvogels op het landgoed 'Sandwijk' in De Bilt (Utr.) lees ik op pag. 5: 'Wederom kwam een Merel tot broeden op de grond'. Samensteller van dat verslag: A. J. P. Bos.

Nestkasten voor Gierzwaluwen

Blijkens een persbericht zal de afdeling Beplantingen van de gemeente Amsterdam proeven gaan nemen met het plaatsen van nestkasten voor Gierzwaluwen. Dit vanwege de met de stadsvernieuwing samenhangende bedreiging van deze in Amsterdam zo talrijke vogelsoort, die door de afdeling Beplantingen als een waardevolle opruimer van insecten wordt gezien (zie jrg. 22, pag. 765-770).

Ondergetekende tekent hierbij het volgende aan.

Het plaatsen van nestkasten heeft, in vergelijking met de pannendak-oplossing, grote nadelen:

1. Voor het behoud van de Amsterdamse Gierzwaluwen zouden ruwweg 10.000 nestkasten nodig zijn, hetgeen een kostbare zaak zou worden, terwijl de pannendakoplossing op lange termijn niets kost en zelfs geld oplevert.
2. De kasten vergen jaarlijks onderhoud: extra kosten.
3. Ze gaan hooguit tien jaar mee, tegenover een pannendak meer dan veertig jaar.
4. Er is een grote kans dat een deel van de kasten door bijvoorbeeld Spreeuwen in bezit worden genomen.

Misschien kunnen de drie laatstgenoemde moeilijkheden overwonnen worden, maar dan blijven de enorme aanschafkosten (waarschijnlijk enkele tonnen). Het zou een staaltje van slecht bestuur zijn als de gemeente de Gierzwaluwen langs deze weg zou gaan beschermen, terwijl het veel eenvoudiger en goedkoper kan.

● Wouter J. van der Weijden, Roelof Hartplein 15 III, Amsterdam

Zwartkopjes in de winter

Op 7 januari 1974 scharrelde er een ♂ Zwartkop in de tuin (Haarlem), die al gauw ontdekt had dat de bessen, die nog overgebleven waren in de vuurdoorns onder het raam, goed eetbaar waren. Het werd een regelmatige verschijning in de tuin. Nu is dit op zich geen zeldzame waarneming (zie rubriek 'Veldwaarnemingen' van de laatste jaren):

- 1969: 20-2 Rotterdam ♂
5-10 Langbroek ♂
20-10 Zuidelijk Flevoland ♂
10-11 Lochem
11-11 Oost Souburg ♂
7-12 Heemstede ♂
- 1970: 15-1 tot 12-3 Geldrop ♀
1-2 Hilversum ♂
5-3 t/m 25-3 Hilversum ♂
18-12 Santpoort ♂
24 & 25-12 Amersfoort ♂
25-12 t/m 30-12 Amsterdam ♂
(bleef daar t/m 20-1)
- 1971: 15-1 tot 2-2 Oegstgeest ♂
18-1 Hilversum ♂
31-10 Oostvoorne
27-12 Breda
- 1972: 4-11 Heerlreheide ♀
17 t/m 24-12 Noordwijk ♂
- 1973: 2-1 Voorhout
6-1 Hoek van Holland paartje
2-3 Nunspeet ♂

Doch is wel frappant dat ook in 1971 vanaf 9 januari een ♂ aanwezig was, dat tot 23 maart een regelmatige verschijning (zie ook foto jrg. 21, pag. 358) in de tamelijk nieuwe buurt was.

Deze Zwartkop zat te eten van de appels die ik in de tuin gooide. Het liefst at hij van appels die in de struiken waren vastgeklemd.

Ook in 1972 heb ik 28 februari een ♂ en een ♀ achterin de tuin gezien die bij de buren van de cotoneasterbessen aten. Het ♀ zag ik op 2 maart nog eens.

Dit jaar, dus 1974, was er weer een ♂ die in het eerste ochtendlicht drie tot vijf bessen at en dan in een meidoornstruik ging zitten om de veren wat te verzorgen. De vogel was wel bijzonder schuw.

Het is interessant te vermelden dat hij op 16 maart in de meidoorn, hoewel wat aarzelend, zat te zingen. Het voorjaarskleed kwam toen ook al duidelijk tevoorschijn. Dat zingen werd elke dag uitbundiger. Er ging geen dag voorbij of het mannetje zat 's ochtends steeds in het zelfde boompje het heldere klokjesgeluid ten gehore te brengen. Zang werd ook op 20 februari 1969 in het Zuiderpark te Rotterdam van een man-

netjes Zwartkop gehoord (jrg. 17, pag. 92). Of het bij ons elk jaar hetzelfde exemplaar is weet ik niet, maar een feit is dat er in de zachte winters van de laatste jaren hier regelmatig Zwartkopjes in de winter waargenomen worden en wellicht hier zelfs overwinteren.

● P. Munsterman, Halbertsmastraat 58, Haarlem

Ook uit bovenstaand blijkt nog eens duidelijk dat het voornamelijk ♂♂ Zwartkop zijn die hier in de wintermaanden worden gezien, terwijl de ♀♀ dan in verhouding vrij zelden worden gezien. Red.

Opvallende concentratie Grote Zeeëenden in het Brouwershavense Gat

Op alle bezoekdata tussen half-januari 1974 en eind mei 1974 konden vanaf de Brouwersdam in het Brouwershavense Gat (Zeezijde) een opmerkelijk groot aantal Zeeëenden worden waargenomen:

26-1-1974: 450 exemplaren in één concentratie.

2-2-1974: tientallen tot honderden.

9-2-1974: honderden.

24-2-1974: tientallen.

27-4-1974: 200-250.

25-5-1974: tientallen tot maximaal 150.

Op 8-6-1974 bleken ter plaatse geen Grote Zeeëenden meer aanwezig. Bijzonder is dat in de winter 1972-1973 op deze locatie zeer grote concentraties (tot meer dan 10.000) Zwarte Zeeëenden optraden; in 1973/1974 nam ik er maximaal enkele honderden waar.

De 'Avifauna van Nederland' vermeldt de Grote Zeeëend als doortrekker en wintergast in vrij klein aantal (500 tot 5.000 vogels). De laatste voorjaarstrekdatum is 27-5-1967 zodat bovenvermelde meidatum uit het Brouwershavense Gat en in dit aantal, opmerkelijk is.

● G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam

Roekentellingen

Ten overvloedige verzoeken wij aan iedereen tellingen van roekenkolonies op te zenden met juiste plaats en data.

Red.

Wielewaalwaarnemingen in het rivierengebied in 1973

In juni, juli en augustus 1973 werden ongeveer 80 populierenproefvelden van het Bosbouwproefstation bezocht. Al gauw bleek dat deze bosjes een ideaal wielewaalbiotoop vormen. In totaal zijn 46 bosjes en boscomplexen bezocht, alle in het rivierengebied. Soms waren slechts enkele rijen bomen aanwezig, dan weer waren er enkele hectaren bebost, terwijl soms meer dan 10 ha bos aanwezig was. Vanaf $\pm$ 1 juli werd bijna geen 'dudelio' meer gehoord, een enkele keer nog wel een rauw gekrijs.

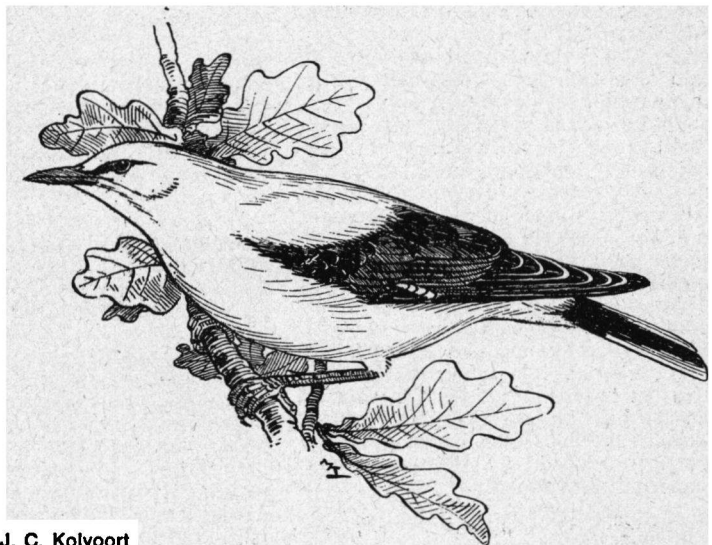
Voor 1 juli werd voornamelijk in het Land van Maas en Waal gewerkt, daarna in de streek tussen Culemborg en Zaltbommel, in het Land van Heusden en Altena en tussen Elshout en Heusden (ten zuiden van de Bergse Maas). Dat alleen in juni veel Wielewalen werden gehoord zal hem eerder zitten in de tijd van het jaar dan in het gebied. Van 13-6 t/m 28-6 '73 werden op 10 plaatsen Wielewalen opgemerkt. Er zijn toen 18 bosjes bezocht, maar soms was het bosje eigenlijk te klein voor een paartje terwijl andere bosjes ruimte boden aan twee territoria (2x). Hier van was een geval bij Lent (bij Nijmegen), een bij Overasselt en de rest in het Land van Maas en Waal. Op 30-6-'73 een bij Wijchen, eikenvak naast populier.

In de Betuwe werden hierna nog vijf territoria gevonden. Ten slotte werden

in het boscomplex van het Pompveld (Land van Heusden en Altena) en bij Elshout nog de rauwe kreten gehoord. In totaal komen we zo op 18 vastgestelde territoria. Het totaal in het gehele bezochte gebied zal stellig belangrijk hoger liggen, ook al zijn daar niet alle bosjes die aanwezig waren, bezocht.

In de 'Avifauna van Midden-Nederland' (1971) wordt gemeld dat Wielewalen soms sterk in aantal zijn verminderd door het rooien van hoogstamboomgaarden. Dit heeft zich voorgedaan in de Vijfherenlanden (tussen Linge en Lek, ten westen van Culemborg). Boomgaarden zijn een cultuur van de stroomruggonden, de hogere gronden in het rivierkleigebied. Hoewel ook hier wel populierenbosjes zijn aangeplant, zal de totale stand van de Wielewaal hier misschien inderdaad zijn teruggelopen. Daar staat tegenover dat veel grienden zijn omgezet in opgaand bos (populier) en dat op deze wijze toch weer veel nieuwe geschikte broedgelegenheid is ontstaan. Dit is vaak het geval op de komgronden, de lagere delen van het rivierkleigebied. Men leze hierin overigens geen pleidooi voor het omzetten in bos van alle grienden!

● G. van Dijk, De la Reystraat 12, Ermelo

Wielewaal

Tekening: M. J. C. Kolvoort

Buitenbijs voor broedkasten van Steenuil

In 'Het Vogeljaar' jrg. 22, no. 3, juni 1974 staat een artikel over het maken van broedkasten voor Steenuilen op bladzijde 803.

Om het hout tegen weersinvloeden te beschermen wordt aangeraden het met carbolineum te bestrijken. Ik wilde er op wijzen dat carbolineum bijzonder giftig is, en ook na langere droogtijd, vooral als de zon erop schijnt, weer gaat verdampen, hetgeen voor zowel planten als dieren bijzonder schadelijk kan zijn.

Ik kan me zelfs voorstellen dat om die reden de kasten niet gebruikt zullen worden of worden verlaten. Ik raad daarom aan om voor broedkasten in het algemeen een goede buitenbijs te gebruiken die toch een redelijke bescherming geeft aan het hout.

● F. A. Kazen, Paul Krügerstraat 18, Bolnes

Vroege en late Futen-broedsels

Naar aanleiding van een mededeling in jrg. 22, no. 4:831 (augustus 1974) van dit blad over 'Futen met vroege jongen', waarin melding wordt gemaakt van een op 31 maart gevonden nest met eieren en twee waarnemingen van Futen met kleine jongen in de eerste dagen van april, lijken mij ook de volgende waarnemingen van belang.

Dit jaar vond ik binnen het infiltratiegebied van het Noordhollands Duinreservaat (Castricum) reeds op 15 maart een nest van de Fuut met minstens drie eieren. Vermoedelijk waren er vier, maar dit kon in verband met het ten dele afgedekte legsel niet met zekerheid worden vastgesteld.

Nadat de jongen van drie of vier paren Futen in dit gebied, welke in april en mei waren geboren reeds vliegvlug waren geworden en hun geboorteplaats grotendeels al hadden verlaten, werden in juli en augustus opnieuw jongen geboren, want op 19 augustus werden er totaal elf, behorende bij 4 stel Futen, gezien (2x2; 1x3 en 1x4 pulli) in leeftijd variërend van 2 tot 4 weken, en daarenboven nog een 'nieuw nest' met 2 eieren... In hoeverre het hier ging om tweede broedsels van vogels, die dit jaar binnen dit zelfde gebied hadden gebroed, kon ik niet vaststellen, maar dat dit ten dele het geval was neem ik wel aan.

● A. Hoogerwerf, P. C. Hooftstraat 8, Bakkum, N.H.

Drie soorten stootvogels bij één prooi

Op 1 september was ik op de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen te Numansdorp. Om ca 15.15 uur zag ik op een door loofhoutsingels omgeven, ca 30 hectare grote graanstoppelkavel, dicht bij elkaar 4 stootvogels in zit.

Een nadere observatie door de 25x telescoop leverde het volgende tafereel op: een Buizerd was bezig een niet te determineren prooi te kroppen; op ca één, respectievelijk vier, meter afstand zaten twee eerstejaars Bruine Kiekendieven, terwijl nog wat verder een stootvogel rustte die ik, zij het vooralsnog niet geheel twijfelloos, voor een eerstejaars Wespendifield. Na enkele minuten vloog de verst verwijderde Bruine Kiekendief af, maar kort daarop zette zich weer een andere stootvogel bij het gezelschap neer. Dit betrof zonder twijfel een adulte Wespendifield en wel de variëteit met de lichte kop en onderdelen. De vogel stemde geheel overeen met de op plaat 19 van Thornburn's 'Vogels in kleuren' rechts onder afgebeelde Wespendifield. Na ca 5 minuten vloog de Wespendifield af, kort daarop gevolgd door de eerstejaars stootvogel welke in vlucht inderdaad eveneens een Wespendifield bleek te zijn.

● G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam.

De Aalscholver in de zomer op de Steile Bank

Een artikel van Meinte Engelmoer in 'Aythya' 13, no. 3, mei/juni 1974, pag. 23-43 beschrijft 'De Aalscholver in juni, juli en augustus op de Steile Bank onder Gaasterland'. Op 24 en 25 augustus '73 nam Meinte ca. 4500 Aalscholvers op de plaat waar, juist in de tijd dat de volwassen broedvogels ruiën. Hij vermoedt dat de Steile Bank door de Aalscholver als ruiplaats wordt gebruikt, daarbij aantekend dat ze dan de voedselgebieden 'naast de deur' hebben. Uit gegevens van andere rust- en slaapplekken valt het op dat ook op het eiland Griend in die periode grotere aantallen Aalscholvers werden gezien. Het kan echter ook zijn dat wanneer de Aalscholver jongen van een bepaalde grootte heeft zijn visgewoonten zich wat wijzigen.

Meinte Engelmoer vindt dat we exacte gegevens moeten hebben over de grootte van de aalscholverbevolking in ons land en dat meer gegevens over het aantalsverloop op een aantal pleisterplaatsen en de jong/oud verhoudingen waardevol zouden kunnen zijn.